

راهکار های افزایش عزت و کرامت زن مسلمان در
عرصه خانوادگی و اجتماعی

استاد راهنما: اعظم قلیچ زاده

نویسنده: مریم سلیمانگلی*

* طلبه سطح ۲ مدرسه علمیه الزهرا شهرستان مینودشت

چکیده:

پژوهش حاضر با هدف «تبیین راهکار های افزایش عزت و کرامت زن مسلمان در عرصه خانوادگی و اجتماعی» انجام شده است.

عزت و کرامت زن مسلمان به عنوان یکی از ارکان هویت اسلامی ، نیازمند توجه همه جانبه در ابعاد فردی ، خانوادگی و اجتماعی است. برای تحقق این هدف ، نخست باید بر تقویت ایمان ، معرفت و خودشناسی دینی زن تاکید شود تا جایگاه والای او در نظام خلقت و جامعه اسلامی به درستی درک گردد. در عرصه خانوادگی ایجاد روابط سالم مبتنی بر احترام متقابل ، مشارکت مسئولانه در تصمیم گیری های خانوادگی ، حمایت از نقش مادری و تربیتی زن از مهم ترین راهکار هاست. در سطح اجتماعی نیز توسعه فرصت های برابر آموزشی ، فرهنگی و شغلی متناسب با ارزش های اسلامی ، حضور فعال زنان در عرصه های اجتماعی و فرهنگی با حفظ هویت دینی ، و مبارزه با نگره ابزاری و مصرفی به زن ضرورت دارد. تحقق این ابعاد به همکاری نهاد های آموزشی ، رسانه ای ، دینی خانواده نیاز دارد تا زن مسلمان بتواند با حفظ ارزش های الهی ، به نقش آفرینی مؤثر در ساخت تمدن اسلامی بپردازد. بنابراین افزایش این مهم ، یعنی عزت و کرامت هر چه بیشتر زن مسلمان می توان آن را افزایش داد عبارتند از : (۱) تأمین هزینه های مالی (۲) آراستگی (۳) اظهار محبت (۴) مشارکت اجتماعی زنان (۵) تقویت ایمان. داده های این پژوهش به کمک ابزار فیش برداری از کتاب ها و تالیفات گوناگون جمع آوری شده و به روش کتابخانه ای گردآوری شده است.

کلید واژه: عزت ، کرامت ، عرصه ، خانوادگی ، اجتماعی

مقدمه :

زنان یکی از مهم ترین پایه های اساسی نظام خانواده و نیمی از پیکر اجتماع هستند که همین امر ، عامل اصلی در شکل گیری حقوق ویژه زنان است. از گذشته تا کنون با توجه به فرهنگ ، مذهب ، شرط زندگی و مانند آن حقوقی برای زن در نظر گرفته اند اما متأسفانه حقوق زن در پرده ای از ابهام بوده و در هر دوره ای با او با گونه ای نامتعارف برخورد شده و می شود. (زهیری ، امینه ؛ مقاله اهمیت حضور و جایگاه زنان در اجتماع و خانواده و اثرگذاری بر سلامت و پیشرفت

زن از دیدگاه اسلام دارای شخصیت شایسته و موقعیتی الهی است که میتواند مدارج کامل را طی کرده و به مراتب عالی انسانیت راه یابد. وجود زن زینت بخش آفرینش انسان ، و افق روح او تجلیگاه رحمت است. دامن زن مدرسه بشریت است و کمال مرد بدون او ممکن نیست. زن مظهر ظرافت و وجودش جمال آفرینش است. اصلاح جامعه در گرو تقوای زن در خانواده و جامعه است. جایگاه الهی و والای این گوهر آفرینش اتقنا دارد که در صدف عفاف و حجاب قرار گیرد تا روز به روز بر عزت و کرامت او افزوده شود. قاسمی ، زهرا ، قاسمیان ، محمدرضا ؛ مقاله نقش عفاف در ارتقا عزت و کرامت زنان در خانواده و جامعه بر مبنای قرآن کریم).

زن مسلمان با طی مسیر عبودیت و حمایت از حریم دین و ولایت و با صبر ، استقامت و مجاهد در این مسیر ، الگویی می شود برای « اقامه ، اشاعه و عمل » به دستورات دینی و التزامی به اخلاق و اعتقادات اسلامی زن مسلمان با وظیفه گرایی برای قوم نظام خانواده ، نقش هایی را همچون مادری ، همسری ، خانه داری به

گونه ای ایفا می کند که گرفتار افراط و تفریط و بی عدالتی های زبان فمینیسم نشود تا در محیط جامعه نیز به مثابه یک شیء و کالا به آن نگریسته نشود. زن مسلمان تمام تلاش خود را صرف پرورش نهال با کرامت خانواده در بستر عبودیت و پرسش خداوند و حفظ شریعت اسلام و دفاع از ولایت الهی می کند. در حالی که زن غربی نتیجه مولد بوده و به دنبال انجام اوج لذت از زندگی دنیایی است اما زن مسلمان در عرصه عبودیت وظیفه مدار بوده و به دنبال انجام وظایف محوله خود را از جنبه های فردی ، خانوادگی و اجتماعی برای رسیدن به کمال و سعادت دنیوی و اخروی است. حضور زن مسلمان در بستر عبودیت باعث می شود تا همه فعالیت های وی در نقش هایی همچون مادری ، فرزند پروری ، خانه داری و عبادت باشد. (اسماعیل پور ، سیده معصومه ، حس نژاد ، یوسف ؛ مقاله زن در اندیشه اسلامی).

بنابراین برای افزایش این مهم ، یعنی عزت و کرامت هر چه بیشتر زن مسلمان می توان آن را افزایش داد عبارتند از:

- (۱) تأمین هزینه های مالی (۲) آراستگی (۳) اظهار محبت (۴) مشارکت اجتماعی زنان (۵) تقویت ایمان

اقدامات و تالیفات گوناگونی انجام شده که برای نمونه به چند مورد از اینها به عنوان پیشینه اشاره می شود.

(۱) کتاب: خانواده در اسلام ، بستان (نجفی) ، حسین ، قم : پژوهشگاه حوزه و دانشگاه ، ۱۳۹۰.

(۲) کتاب: کرامت زن مسلمان در عرصه خانواده و اجتماع ، هادی ، مسعود ، انتشارات خویس - ۱۴۰۲.

۳) کتاب: زن در اسلام ، elasوند ، فریبا ، مرکز نشر هاجر ، ۱۴۰۰.

۴) مقاله: امام خمینی و کرامت ، عزت و عظمت ملل مسلمان ، گلی زواره ، غلامرضا ، نشریه آینه پژوهش (پیاپی ۱۰۲) ، ۱۳۸۵. باتوجه به مطالعات انجام شده در می یابیم که راهکارهای افزایش عزت و کرامت زن مسلمان در عرصه ای خانوادگی و اجتماعی ، مطالعاتی انجام شده لیکن به دلیل تبیین عمیق تر بحث در این مقاله به دنبال پاسخ گویی به این سوال هستم که راهکارهای افزایش عزت و کرامت زن مسلمان در عرصه ای خانوادگی و اجتماعی چگونه است؟

مفهوم شناسی:

عزت ، کرامت ، عرصه ، خانوادگی ، اجتماعی

عزت: عزیز شدن ، گرامی ، ارجمند شدن ، ارجمند شدن ، ارجمندی (فرهنگ لغت عمید ، ج ۲ ، ص ۱۴۳۶).

محمد معین در فرهنگ لغت خود ، ارجمند گشتن گرامی شدن ، ارجمند ، سرافرازی ، عزیزی (فرهنگ معین ، ج ۱ ، ص ۷۱۵).

در فرهنگ لغت دهخدا ، عظمت ، بزرگواری ، ارجمندی ، سرافرازی ، کمیابی بی همتا دیریابی ، دشواریابی ، ندرت ، حمیت جاهلیت ، از تمام های باری تعالی (فرهنگ دهخدا ، ج ۲ ، ص ۱۹۸۴).

از این گذشته ، تقویت ایمان به عنوان بنیادی ترین رسالت دین که همه افراد دنیوی و اخروی دین تنها از رهگذر آن قابل تحقق اند ، می تواند جزء راهکارهای اصلی تحکیم خانواده در نظر گرفته می شود. (بستان نجفی ، حسین ، کتاب خانواده در اسلام ، ۱۳۹۰).

تقویت دین داری
انسان به طور فطری ، موجودی دینی است و با خدا و ارزش ها رابطه شناختی و گرایشی دارد و به صورت طبیعی دوست دارد خدایی باشد و به سوی خیر و خوبی گام بردارد و از هرگونه بی دینی و حرکت در مسیری خلاف مسیر پروردگار و فضائل انسانی گریزان است این رابطه شناختی و گرایشی دیابت ، فطری است که ستون استوار حیات مادی و معنوی و امنیت روانی آدمی است و مسیر عزتمندانه و شرافتمندانه را برای او هموارم و او را از حرکت اسارتی نابخردانه و ضد ارزش باز می دارد، بنابراین ، هر انسانی به طور طبیعی دارای توانمندی های دین داری است که اگر عوامل محیطی مانع پرورش طبیعی آنها نشود و انحرافی از مسیر فطرت پدید نیاید ، به به کارگیری عوامل مؤثر بر دین داری ، دین داری در فرد رشد خواهد کرد. (فقیهی و شکوهی یکتا مقاله: بررسی عوامل تربیتی و روان شناختی مؤثر بر دین داری).

(فقیهی ، علی نقی ؛ مقاله مؤلفه های حفظ کرامت زن و نقش تربیتی آن در سبک زندگی اسلامی).

نتیجه گیری:

عزت و کرامت زن مسلمان ، اساس جایگاه انسانی او در اسلام است ، دینی که زن را موجودی با ارزش ، صاحب عقل ، احساس و توانمندی معرفی می کند ، راهکار های حفظ و تقویت این کرامت در دو حوزه خانوادگی و اجتماعی باید به گونه ای باشد که رشد و آرامش زن در کنار حفظ ارزش های اخلاقی و معنوی تضمین شود. در عرصه خانوادگی ، کرامت زن در احترام به شخصیت او ، نقش محوری در تربیت نسل ، مشارکت در تصمیم گیری های خانوادگی ، و برخورداری از محبت و اعتماد متقابل نمود پیدا می کند. خانواده ای که زن در آن با عزت زندگی کند ، پایه ای بر جامعه ای سالم و معنوی خواهد بود.

در عرصه اجتماعی نیز حفظ عزت زن مسلمان در گرو حضور آگاهانه ، عفیفانه و مؤثر در فعالیت های فرهنگی ، علمی و اقتصادی

است. جامعه باید با فراهم کردن فرصت های برابر ، زمینه پیشرفت زنان را بدون خدشه به ارزش های دینی مهیا سازد. در مجموع ، زن مسلمان با اتکاد به ایمان ، علم ، اخلاق و خودباوری ، قادر است الگویی از کرامت انسانی در هر دو عرصه خانه و جامعه ارائه دهد. تحقق این راهکارانه تنهاشان زن را حفظ می کند ، بلکه جامعه را به سوی عدالت ، رشد و آرامش پایدار سوق می دهد.

با مطالعه تاریخ می توان حضور زنان در جامعه و مشارکت در کنار مردان را از قرن ها قبل مشاهده نمود. در برخی موارد همین زنان بودند که انقلاب های بزرگی را به وجود آوردند و موجب تغییر و تحول و پیشرفت در جامعه شدند ، فرهنگ اسلامی ما نیز حضور زنان را پذیرفته است ، چنان که حضور آنان در برخی امور اجتماعی صدراسلام موید این مطلب است. به رغم آسیب ها و خطراتی که زن در مشارکت اجتماعی تهدید می کند ، اسلام مانع بیرون رفتن زن از خانه و موافق حبسی او در منزل نیست، اما در این امر نه افراط می کند و نه تفریط ، بلکه رعایت مرز تعادل را توصیه می کند ، یعنی آداب و شرایطی برای حضور زن در اجتماع مطرح می نمایند که وی با اجرای این آداب می تواند در مسائل جامعه خود مشارکت کند و به فعالیت بپردازد ، لذا بن با رعایت مسائل پیش گفته می توانند در جامعه حضوریابند. اما اگر زنانی آداب حضور را زیر پا نهند، اسلام با حضور آن ها در فعالیت های اجتماعی مخالفت می کند.

فهرست منابع:

۱. اسماعیل پور ، سیده معصومه ، حسن نژاد ، یوسف ، زن در اندیشه اسلامی ، ۱۳۹۶.
۲. امینه ، زهیر ، اهمیت حضور و جایگاه زنان در اجتماع و خانواده و اثرگذاری بر سلامت و پیشرفت ، ۱۴۰۳.
۳. بستان(نجفی ، حسین ، خانواده اسلام ، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه ، ۱۳۹۰.
۴. دهخدا ، انتشارات دانشگاه تهران ، ج ۱ و ۲ ، ۱۳۹۰.
۵. ربیع نتایج ، روح الله زاده اندواری ، عالیہ ، حضور زن در جامعه از دیدگاه قرآن و روایات ، ۱۳۸۹.
۶. سایت ، کلمه جو.
۷. سایت ، بلاغ ، عزت در قرآن ، دفتر تبلیغات اسلامی حوزه قم.
۸. سایت ، ویکی امام خمینی.

۹. صالحان ، حسینیة ، شیوه های همسررداری در سیره حضرت زهرا (س) ۱۳۹۷.
۱۰. طبرسی ، ابوعلی فضل بن الحسن ، مجمع البیان العوم القرآن ، تصحیح و تحقیق و تعلیق سید هاشم رسولی محلاتی ، بیروت ، داراحیاء التراث العربی ۱۳۳۹.
۱۱. ظاهر اکبری ، محمد ، کرامت زن در نظام حقوقی اسلام.
۱۲. عبداللهی ، محمد ، زنان در عرصه عمومی ، عوامل ، موانع راهبردهای مشارکت مدنی زنان ایرانی.
۱۳. علاسوند ، فریبا ، زن در اسلام ، قم مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران نشرهاجر ، ۱۴۰۰.
۱۴. عمید ، انتشارات امیر کبیر تهران ، ج ۱ ، ۱۳۷۶.
۱۵. فقیهی ، علی نقی ، شکوهی ، یکتا ، بررسی عوامل تربیتی آن در سبک زندگی اسلامی ، پژوهش نامه اسلامی زنان و خانواده ، ۱۳۹۲.
۱۶. فقیهی ، علی نقی ، مؤلفه های حفظ کرامت زن و نقش تربیتی آن در سبک زندگی اسلامی ، پژوهش نامه اسلامی زنان و خانواده ۱۳۹۵.
۱۷. قاسمی ، زهرا ، قاسمیان ، محمدرضا ، نقش عفاف و ارتقاء عزت و کرامت زنان در خانواده و جامعه بر مبنای قرآن کریم ، سیده و اندیشه های اهل بیت (ع) ۱۳۹۴.
۱۸. گلی زواره ، غلامرضا ، امام خمینی و کرامت ، عزت ملل مسلمان ، نشریه آینه پژوهش ۱۳۸۵.
۱۹. محمد ، آراسته خو ، نقد و نگرش بر فرهنگ اصطلاحات علمی ، اجتماعی ، تهران ، گسترده چاپ دوم.
۲۰. معین ، چاپخانه سپهر ، تهران ، ۱۳۷۱.
۲۱. معین ، انتشارات فرهنگ نما با همکاری انتشارات کتاب آزاد ۱۳۸۶.
۲۲. هادی ، مسعود ، کرامت زن مسلمان در عرصه خانوادگی ، انتشارات خویی ، ۱۴۰۲ .